

CONCILIO

AD

694.e 76
SYNODUM,

AD

ARCHIEPISCOPO,

Episcopis & Clero,

Provinciae Cantuariensis celebratam.

HABITA

In Aede PAULINA LONDINENSI
X. Die Februarii. A. D. MDCC.

PENQUILIELMUM HAYLEIUM, SEC.
Decanum Ciceſtrenſem.

Edita Jussu Reverendissimi Archiepiscopi Cantuariensis.

LONDINI

Excudebat T. Hodgkin, Impensis Jacobi Tonson
Prope Portam de Gray's Inn. MDCCCL

Concio ad Synodum
Provinciae Cantuariensis.

ROM. xiv. 19.

*Quae ad pacem faciunt, sectemur; &
quae ad mutuam edificationem.*

HÆC verba Sancti Pauli duo nobis com-
mendant, & hodie tractanda, & per
totum vitæ spatium persequenda; Pa-
cem & mutuam *Edificationem*: Quorum alteri
debetur, quicquid iucundi in hac vitâ percipi-
mus; alteri, quicquid felicitatis in futurâ ex-
pectamus.

Atque hæc duo non modo Apostolus noster;
sed Deus ipse, & Rerum Natura, inter se con-
iungit. In pace enim promptius excogitamus,
feliciter exequimur, facilius promovemus quæ ad
edificationem tendunt; dumque

studemus, tranquillitas animi & fraternus amor
 ultrò adfunt; unde satis constare videtur, cum
 neutram harum assecuturum esse, qui non utramq;
 prosequitur; nec alteram veram & genuinam
 esse posse, nisi cum alterâ conjungatur: Pax ea
 fallax est & impia quæ ædificationi obstat; nec
 Servatori nostro, sed Satanæ servit, qui ædifica-
 tionis prætextu pacem violat. Ita enim Sanctus
 Jacobus, Cap. 3. Com. 13. Quis inquit, sapiens
 & scientiâ præditus est inter vos? Demonstret ex bonâ
 Conversatione opera sua, cum lenitate sapiente. Quòd
 si invidiam amaram habetis, & irritationem in Corde
 vestro; ne gloriamini, & ne mendaces estote adversus
 veritatem. Non est enim ista sapientia supernè de-
 scendens; sed terrena, animalis, Dæmoniaca.

Harum igitur rerum conjunctio & ubique,
 & in omni Ecclesiæ ævo necessaria est; utramque
 verò peculiari quâdam ratione Apostolus noster
 hâc Epistolâ Romanis suis commendat: Ecclesia
 enim Romæ sata tenera erat adhuc, nec satis firmis
 radicibus fixa, & tamen tum Judæorum tum
 Gentilium odiis exposita. Fuerunt in istâ urbe
 infirmi Fratres, qui libertatis Christianæ terminos
 non rectè nôrant; Alii quidem credidit edi licere
 quidvis: alius autem fide infirmus edit olera. Com. 2.
 Et alius quidem per æquè æstimavit quemvis diem,
 alius autem æstimavit diem præ die, Mosaicæ Legis
 jugo

jugo nimirum nondum satis excusso, *Com. 5.* Utrinq; igitur in hac re ingens periculum imminebat. Ex unâ parte timendum erat, ne instructiores Christiani, vanâ libertatis suæ ostentatione, debiliores istos ad id agendum invitarent, cui conscientia adhuc imbellis repugnabat, quod salvâ ædificatione fieri non potuit; quamobrem Apostolus, *Com. 13.* Hic potius, ait, adhibete iudicium, ut ne fratri proponatis quidpiam ad quod impingat vel offendat. Novi & persuasum habeo per Dominum Jesum, nihil esse impurum per se, sed ei qui reputat aliquid esse impurum, id ei impurum esse: verum si propter escam frater tuus tristitiâ afficitur, non jam secundum Charitatem ambulas. Ne escâ tuâ illum perduto pro quo Christus mortuus est.

Ex alterâ verò parte periculum erat, ne rixæ & mutux offensiones ex hisce rebus ortæ, tum pacem Ecclesiæ turbarent, tum communibus inimicis opportunitatem præberent gregem Domini dissipandi. Promptum enim erat infirmis eos condemnare ut peccatores, qui libertate uterentur, quam ipsi illicitam credebant; & æque promptum Scientiâ inflatis eos ut ignaros contemnere, qui illam ipsam libertatem respuerent, quam ii à Domino permissam noverant. Quis verò harum rixarum exitus futurus erat, nisi ut qui teneriore erant animo, aut ad Judæos re-

dirent, aut Schismate Ecclesiam lacerarent? atq; ut Christiani nominis hostes, hanc occasionem nacti, alterius partis ope in alteram sævirent; ut excinderent libertate utentes, utpote infirmorum testimonio sceleratos; infirmos opprimerent, vel Fratrum suorum iudicio stolidos & nihili æstimandos? Quantuli enim habituri essent infideles Ecclesiam istam, quam Christiani ipsi agnoscerent ex ignavis & impiis compositam?

Hinc est, quod Sanctus Paulus, ut fidelem Christi Ministrum, & de utrorumque salute sollicitum decebat, primò utrosq; ad mutuam tolerantiam summo studio hortetur, Com. 5. *Unusquisq; in suo sensu abundet, & Com. 10. Tu verò cur condemnas Fratrem tuum? aut etiam Tu cur pro nihilo habes Fratrem tuum? Unusquisque nostrum de seipso rationem reddet Deo; ne amplius igitur alii alios judicemus: & deinde suadeat, ut Christianæ libertatis periti non eam ut Malitiæ velamen induerent, sed ut servi Dei eandem ita Charitate temperarent, ut rebus minoris momenti in medio relictis, ea assidue curæ haberent quæ Dei honorem & Animarum salutem promoverent; monetq; his conatibus Ecclesiam habituram & Deum propitium, & Homines ipsos benevolos. Com. 16. Ne vestrum igitur bonum blasphemator; non enim est regnum Dei, Esca & Potus, sed Justitia*

& Pax & Gaudium per Spiritum sanctum ; nam qui per hæc servit Christo, placet Deo, & probatus est Hominibus ; quibus mox monita in Textu proposita subjicit ; Nempe igitur quæ ad Pacem faciunt, sectemur ; & quæ ad mutuam Aedificationem.

Habuiamus nos Dei misericordiâ, Christianam fidem maturè in Britannicis hisce Insulis plantatam ; eamq; ejusdem Dei Providentiâ hucusq; derivatam, superiore Sæculo reformatam, hoc nostro jam elapso ab imminente exitio ereptam, atq; hodie stabilitam & florentem grati agnoscimus ; nec possumus hæc tanta divini Numinis beneficia satis recognoscere aut prædicare. Et tamen hodiernus Ecclesiæ nostræ Status non tantum ab eo distat, in quo Romanam in Fidei primordiis versatam esse vidimus, ut hoc Apostoli consilium non sit Nobis, æq; ac Romanis istis opportunum. Adeo ab antiquâ Pauli Doctrinâ descivit Ecclesia Romana, ut priscâ illâ fide, quâ olim per totum Orbem percrebuit, conculcatâ, jam puræ & antiquæ Fidei acerrimus Hostis existat ; nec primi Christiani magis infestam habuerunt infidelem Romam, quàm hodierni illius antiquæ fidei propugnatores jam habent, (quam pudet dicere !.) Christi-

anam.

anam. Istius tyrannicæ Sedis Fautores in id conjurasse videntur, ut puriores Christi Ecclesias, aut in jugum Servitutis & Errorum caliginem reducant, aut infidiis, bello, & internecionibus extirpent. Interim nimis securi *Protestantes* quibus hæc omnia imminet, in quot partes frangimur? quot Rixis & Disputationibus, eorumq; plurimis, hisce de quibus in hac Pauli Epistolâ agitur, non dissimilibus, assidue vexamur? Inimici interea tum Christiani tum Reformati Nominis apertè exultant; Illi in *Religionem* ipsam, utpote Rixarum Matrem, debacchantur; Hi *Protestantes* in se mutuò armant, in victimam *Romanæ* Crudelitati, ni Deus avertat, olim omnes casuros.

Non potest igitur unusquisq; nostrum privatas suas cogitationes laboresq;, non possumus omnes in hac Sanctâ Synodo congregati conjuncta Vota & Consilia meliùs dirigere, quàm in *his rebus sectandis quæ ad Pacem faciunt, & mutuam Edificationem*, quarum hanc si neglectui habeamus, corruptam; illi si non invigilemus, laceram, imbellem aut fortè nullam Ecclesiam habebimus.

Quamobrem id unicum mihi hodie propositum habui, ut vobis, Patres, Fratresque, hæc apprimè necessaria, magni Apostoli Authoritate com-

Provincia Cantuariensis.

7

commendata, proponerem; ut perspecto quanti sint in Ecclesiâ ponderis & pretii, de iis adeo omnes semper solliciti simus, ut ea votis comprecemur, consilio promoveamus, operâ prosequamur. Atq; in hunc finem illis tantum utar argumentis, quæ rerum ipsarum naturam, & Ecclesiæ Reformatæ Statum meditati, occurrunt; iisq; primùm quæ ad Pacem, deinde quæ ad *Ædificationem* pertinent.

I. De Pace agentibus hæc duo præcipuè inquirenda sunt. (1.) Qualis est ista Pax quam sectari debemus. (2.) Quanti, ut res nostræ sitæ sunt, Pax ista sit Momenti.

I. Ut ritè intelligatur qualis sit ea Pax quam sectari debemus, cogitandum est distinctiùs, quoniam ii sunt cum quibus ineunda est; quippe pro eorum varietate varia erunt Pacis vincula: quò enim propius homines ligat aut Patria, aut Fides, aut Disciplina; eò arctiore ligamine nectendi sunt, qui hæc inter se communia habent, dummodo semper cura adhibeatur ut illis, quibus non licet in omnibus, in quibus tamen liceat consentiamus; Apostoli regulam sequentes, *Cap. 3. ad Philipenses, Com. 16. Attamen in eo ad quod usq; pervenimus, eadem incedamus regulâ, &*
idem

idem sapiamus; & tum demum sperare licebit; ut si quid aliter sentiamus, hoc quoque nobis Deus revelet.

Aliquos tamen esse, etiam inter eos qui se Christianos appellant, pace indignos, ex sacris Literis docemur; atq; hos ex Ecclesiâ ejicere tum Præcepto tum Exemplo suo monet Apostolus; eos scilicet qui aut Fundamentales Fidei Articulos negant, aut qui impuræ vitæ, Christianæ Fidei absonæ, patrocinantur. Prioris generis, *Hymenæum & Alexandrum*, contra Resurrectionis

2 Tim. 2.
18.

Dogma pugnantes, *Paulus* ipse *Satanæ* tradidit, ut castigati discerent non blasphemare, 1 Tim. 1. 20. Posterioris, *Corinthium* illum Doctorem, Incestus reum, eodem modo tractandum præcipit, 1 Cor. 5. 5. Ejusmodi inquam homo tradatur *Satanæ*, ad exitium Carnis, ut Spiritus salvus sit die Domini *Jesu*. & Com. 13. Tollite igitur istum improbum ex vobis ipsis.

Hujusmodi falsò dictos Christianos & nos nimis magno numero habemus, qui non modo Carnis Resurrectionem, sed & Christum advenisse in Carne negant; qui Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, unum & verum Christianorum Deum, in cujus nomine baptizati sumus, non agnoscunt. Habemus qui Servatoris nostri merita & satisfactionem tollunt, nec desunt, qui sua

Provincia Cantuariensis.

sua illis æqualia jactitant. Hinc occurrunt, qui Scripturarum Authoritatem recjiciunt : inde, qui Traditiones suas æquè æstimant ; qui Commenta propria, Purgatorium, Sanctorum & Imaginum cultum, & Papæ Infallibilitatem, pro necessariis Fidei Articulis obtrudunt. Nec mirum est Mores haud absimiles hisce Doctrinis superstrui. Hinc Ecclesia Dei aut in partes scissa, aut Tyrannide oppressa ; hinc Magistratus Authoritate suâ, à Deo licet datâ, spoliati ; hinc Innocentes in exilium acti, tormentis cæsi, strage deleti ; hinc denique *Romani Præfulis* nutu, Reges ipsi Solio exuti, Populiq; Legibus Bonisq; privati, & cædibus exhausti. Hæc verò Dogmata atq; hæc Facta in Ecclesiâ Dei locum habere nequeunt ; nec ut Pax cum istis colatur, qui hæc docent & audent, sed ne Pax Ecclesiæ eorum Machinationibus violetur, enitendum est.

Fateor equidem Christianam Charitatem etiam erga Hos, immeritos licet, deberi ; & tentanda esse omnia ut eos ad saniolem mentem revocemus. Hisce hominibus errores suos detegere, periculum monstrare, monere, hortari, obsecrare ut in viam redeant, hominis est benevoli, & Christiani Pastoris. Atque inter illos immoliùs tractandi erunt, qui aut cæcâ ignorantia, aut Educationis præjudicio, aut vafro-

arte decepti, quid agunt nesciunt. Apostoli
Judæ præceptum sequimur, dum hos metu serva-
mus ex flammâ eripientes, licet odio habeamus vel
eam tunicam, quæ à carnis contactu sit maculata,
 Com. 23. Nec negandum est Hominem verè
 Christianum aliquando cum hujusmodi Fidei ho-
 stibus commercio, civilibus Officiis, Patriæ de-
 fensione, & similibus rebus conjungi posse; neq;
 dedecabit in vitâ communi, rebusq; forensibus,
 cum iis pacatè agere, ut cognoscant nos ab illis,
 in Religionis negotio, veri conscientia, non petu-
 lantia animi, discrepare. Interim tamen Eccle-
 siasticâ pace, sacrorum participatione, & precum
 publicarum consortio arcendi sunt, nec Tempora
 nostra Cultusq; divinus à Religionis hostibus
 inquinari debent; ita enim præceptum est, 2 Cor. 6.
 14. *Ne impari jugo copulamini cum Infidelibus.*
Quod enim consortium justitiæ cum Legis transgressi-
one? & quæ communicio Lucis cum Tenebris? & quæ
Concordia Christo cum Belial? aut quæ portio fidei
cum infideli?

Non igitur cum iis, qui aut Fidem aut Mores
 Christianos tollunt, pacem ineundam monet A-
 postolus; sed cum iis, qui rectè nobiscum in
 Fidei fundamentis conspirantes, in aliis rebus non
 tanti momenti secus sentiunt. Cum his uniri
 suadet quantum rerum natura patitur, nec in
 partes

partes abire, sed contra communes Christiani nominis hostes nos mutuo auxilio sustentare; hujusmodi infirmos pro Fratribus habendos, nec salvâ Religionis summâ, ob leves Opinionum differentias, Iram & Discordiam fovendam esse docet.

Sed quoniam, ut diximus, in eâdem Ecclesiâ alios aliis, aut pluribus aut arctioribus vinculis sociari contingit, quali pace pro horum varietate erga singulos utendum est, restat ut perpendamus.

1. Imprimis certè nos decet, qui ejusdem gregis *Pastores*, ejusdem Altaris *Ministri* sumus, non Pace tantum, sed arctissimo Amoris & Benevolentiae foedere conjungi; tum ut Religionis & Ministerii nostri hostibus firmiter & constantius resistamus, tum ut quo modo erga Fratres nostros singuli nos gerimus, eodem erga omnes gregem nostrum se gerere doceamus. Quid enim de toto Cleri corpore cogitabit Atheus, aut Impius, aut simplicior Christianus, si vix in eo reperiatur quispiam scriptis, Dignitate, vel Loco celebris, cui non æquè fere celebris, Ignorantiam, Versutiam, aut Impietatem imputat? & quando expectandum est ut Populus nos pro piis & fidelibus Domini nostri Ministris habeat, nisi

nos ipsi, quos nosmet optimè nosse unusquisque sibi persuadebit, idem de nobismet ipsis mutuò sentire, & verbis & re demonstramus.

Duplicem Deus gratiam peculiari beneficio indulgit Ecclesiæ Anglicanæ, quam infœlix temporum conditio pluribus vicinis nostris, in Reformationis primordio negavit; alteram, quòd Episcopatum nobis conservaverit; alteram, quòd Ordinationem omnibus numeris absolutam, ab Apostolis ipsis derivatam, habeamus. Quanti priorem æstimamus, Honore, Cultu, & Obedientiâ erga Episcopos nostros demonstramus, illosque, ut paterno affectu nos regant & tueantur, eo quo filios decet, affectu & pietate prosequamur. Si qua fortè, ut est rerum humanarum conditio, cum iis controversia acciderit, caveamus nè acerbius homines insectando, ordinem violemus, istius gradûs dignitatem reveriti, ratique quicquid dedecoris in Patres impingatur in Filios descensurum.

Atque ut Orbi Christiano pateat, quanto in pretio Ordinationem nostram habemus, apud nos sint in honore & æstimatione quicunq; eadem nobiscum gaudent; imitemur Antecessores nostros Apostolorum manibus consecratos, simusq; eodem, qui inter eos vixit, mutui amoris Spiritu animati, *fraterna charitate alii ad alios*

alios amandos propensi; honore alii aliis praeuantes,
uti loquitur Sanctus Paulus, Cap. 12. hujus
Epistolæ, Com. 10. Dum sanam doctri-
nam omnes prædicamus, nè alii aliis felicius id
agentibus inuideamus, aut infelicius obtrece-
mus; nec habeamus illum pro inimico, qui,
dum idem quod Deus nos docuit nobiscum
credit, non iisdem verborum apicibus explicat.
Ante omnia verò summoperè cavendum est,
nè dum de Rebus Theologicis disputamus, hosti-
li animo pugnemus; siqua oriuntur dubia,
seriò expendantur, discutiantur accuratè, ner-
vosè tractentur; Veritasq; Argumentis, non
Convitiis stabiliatur: Sin verò neutra pars,
quod non rarò accidit, rationum adversarum
ponderi succumbat, utramq; decebit, memo-
rem se in Ecclesiâ bene ordinatâ versari, rix-
is jurgiisq; procul habitis, rem Superiorum
examine & iudicio relinquere. Hâc ratione A-
postoli monitis, Cap. 4. ad Ephes. Com. 29. datis,
obtemperabimus. Nullus sermo putris ex ore ve-
stro egreditor, sed si quis est commodus ad ædifica-
tionis usum. & Com. 31. Omnis amaritudo &
excandescencia, & ira, & clamor, & maledicencia
tollatur ex vobis, cum omni malitiâ.

2. Ut Sincera Pax inter omnes colatur,
quotquot se Ecclesiæ nostræ Filios profitentur,
oportet

oportet ut hi etiam, uti Membra ejusdem Corporis, amico nexu cohaereant, ut & cum Pastoribus, & se invicem, tum cultu divino, tum fraternâ charitate conjungantur. Varii mores, vitæ instituta, corporum constitutio, & cætera hujusmodi, varias in plurimis rebus opiniones & agendi modos pariunt. Hic sibi austeriore Methodo vivendum, Ille libertate suâ in licitis fruendum arbitratur. Sunt qui severiorem disciplinam in lapsos, sunt qui molliora remedia adhibenda censent. Quidam Ecclesiæ securitati optimè consuli putant, si quæ semel stabilita sunt, invariata maneant, iiq; procul arceantur, quibus ista non placent: Quidam ex adverso consultius agi, si hæc pro rerum & temporum varietate mutantur, si aliquid hominum præjudiciis indulgeatur, & latior aperiatur porta ad infirmiores in Ecclesiæ gremium recipiendos. Sed in hisce, & similibus rebus, quæ *Prudentiæ* sunt, potius quam *Religionis*, facile mutuò indulgendum est, dum omnes eandem Fidem amplectuntur, omnes iisdem Precibus, Sacramentis, Cultu & Disciplinâ gaudent. Malè illi de Ecclesiâ merentur, qui omnes ex eâ ejici velint, qui sibi in omnibus non consentiunt; eosque pro Inimicis reputant, qui non suo modo sunt Amici.

ci. Præterea, multa sunt, quæ Deo non placuit nobis revelare; multa, quæ forsitan nostrâ interest ut nesciamus; multa insuper, in quibus non refert in quam partem eatur; in his, si alii aliter opinentur, nec mirandum est, nec ægrè ferendum; diversæ hujus generis opiniones in diversas Sectas nos scindere non debent, nec in diversas Partes; neq; enim harum varietate Ecclesia detrimentum patitur. Illi turbas nimis amare videntur, qui rerum tam levium occasione, fraternam communionem & amorem violant.

3. Plurimæ Protestantium Ecclesiæ, in aliis Nationibus, eosdem principales Fidei Articulos nobiscum tenent, licet diversis Ceremoniis & Regimine utantur; exoptandum videtur ut tum eæ inter se, tum omnes cum Ecclesiâ Anglicanâ, arctiori quam adhuc obtinuit, unione coalescant; ut terris licet diffusæ, & in quibusdam rebus discrepantes, nihilominus verè Christianâ Pace & Communione conjungantur. Fatendum est equidem quasdam harum in aliquibus rebus rectius sentire posse; & verè dolendum est Ecclesiasticam Hierarchiam, quæ ab Apostolicis temporibus floruit, aliis quibusdam infelicitè deesse; hinc fit, ut ipsæ inter se

mutuâ communione ferè abstineant, earumq; filii cum filiis Ecclesiæ nostræ, siquando in iisdem locis conveniant, ægrè soleant iisdem sacris interesse; atq; hinc animi alieni, disjunctæ vires, & anceps amicitia. Operæ pretium certè esset, nec fortè hâc Sanctâ Synodo indignum, rationes inire, quibus possimus omnes in unum reverâ corpus coalescere. Quibus verò hoc consiliis, quâ utrinq; relaxatione, aut quâ tolerantia fieri possit, non est meæ, nec privatæ cujuscpiam facultatis statuere; liceat saltem optare, ut in honorem Religionis Christianæ, & Reformati Nominis incolumitatem hoc tandem fiat, atq; ut Divina Clementia universas Protestantium Ecclesias docere velit,

Luc. 19. 42. *Ut noscant hoc saltem s'uo die, quæ ad Pacem mutuam pertinent, antequam occulta sunt oculis suis; ut ita demum tollatur opprobrium illud toties à Romanis nobis objectum, nos non esse filios pacis, quippe qui etiam nobiscum non possumus convenire; utq; tandem vel malis nostris edocti, nosmet ipsos fraterno amore, & conjunctâ ope contra hostium insidias viresq; muniamus; vel si quando, quod avertat Deus, id alicui alteri Reformatarum Ecclesiarum accidat, quod oculis nostris in Gallicanâ factum vidimus, ut dispersi Fratres & sedibus expulsi,*

in

in universis Protestantium terris, bonorum communione, Patriam; Sacrorum participatione, Ecclesiam suam, inveniant.

4. Difficillima adhuc restat Quæstio, qualis sectanda Pax est erga eos, qui cum Patriam, Leges, Fidemque cum nobis communem habeant, tamen ob quasdam causas, quales non est nunc inquirendi tempus, aut Disciplinâ aut Liturgiâ nostrâ minus contenti, in partes abeunt, sibi Pastores eligunt, & Seclas constituunt ab Ecclesiâ separatas. Eorum quidem ab exteris diversa est Condicio; Illi Regimen nostrum Ecclesiasticum, si habere potuissent, exoptassent; eam saltem non damnant; suis moribus & cæremoniis suo jure utuntur; Hi verò Ecclesiæ suæ Pastoribus se subtrahunt, & Disciplinæ adversantur justâ authoritate stabilitæ.

Pacem equidem cum his aliqualem habemus, neque enim Bello aut Persecutione res agitur; atque in hoc Charitas & Moderatio Ecclesiæ Anglicanæ verè laudanda Christiano Orbi patet, quod horum infirmioribus ut satisfiat, concionibus, scriptis, Colloquio assidue laboratum est; atque eâ comitate cum Dissidentibus fratribus agitur, ut eorum animos non iritemus, sed ut conciliatis potius mentibus, eos in Ecclesiam cum lenitate

sapiente reducamus : interim adhuc durant diversi Cœtus, diversi Pastores, & dissimilis Disciplina. Nec tamen aut consideratum, aut Christianum videtur tantam Populi nostri partem, ut perditam & derelictam, velle abjicere ; posse hos adhuc revocari multi boni credunt, omnes exoptant. Exorandus est igitur Pater Luminum assiduis precibus, ut dignetur tandem iis oculos aperire, ut videant quanto in errore versantur, quanto vulnere immeritam Ecclesiam lacerant & debilitant, quantosq; animos *Romanis*, communibus nostris inimicis, secessione suâ adjiciunt.

Nec desperandum est nobis, sed ulterius indies enitendum, ut tam pium & salubre opus aliquando perficiatur. Dabit forsan *foelix* dies, quod seculum negavit, nobisq; tandem aperietur via, quâ dissidentium scrupulis, salvâ Ecclesiæ Doctrinâ, Authoritate, Disciplinâ, satisfiat ; ipsiq; in gremium Matris, post distractionem nimis diutinam revertant ; quo nihil certè aut Christiano exoptabilius, aut huic Ecclesiæ felicius accidere poterit ; integram tunc haberemus inter nos Pacem, jam separatis cœtibus, & mutuis suspicionibus, labefactatam.

Non est præsentis instituti inquirere, quibus demum modis Pax ista desideratissima concilian-
da

da sit, relinquendum hoc est sanctæ hujusce Synodi Pietati & Prudentiæ; eiq; (si quando de his tantis rebus consulere videbitur) à Pacis Spiritu, & Concordiæ Auctore coelitus directæ. Unicum mihi restat sub hoc Capite, ut cum jam compertum sit, qualis Pax & erga quos exoptanda est, Vigorem Animumq; in eâ sectandâ conatibus vestris adjiciam; idq; fiet, si secundum propositam Methodum,

II. Videamus quanti, ut rerum nostrarum status est, pax ista sit momenti. Tanti autem est, ut ferè Religionis summa ex hâc pendeat, nec expectandum videtur, uti res jam sitæ sunt, ut ullam Ecclesiam diu habeamus, nisi habeamus conjunctam & pacatam. Quod inter plurimas alias rationes, quas temporis angustia persequi non finit, hisce quatuor sequentibus confirmasse sufficiat.

1. *Romana Ecclesia*, Protestantibus infestissima, nunquam acriùs quàm hodiè, & dolosis Consiliis & apertâ vi, in Ruinam nostram conspiravit. Quantâ rabie in quasdam *Reformatarum Ecclesiarum* sævit, quantis artibus reliquis infidiatur, non necesse est ut dicam, nimis patet vel diurna Acta legenti. In *Galliâ*, *Bene-*

arniâ, & Vallibus Subalpinis, Nonnâ Prote-
stantium tantum non extinctum est; plurimos
ibi Carceri, Triremibus, Tormentis damnatos in-
dies audimus; Reliquæ fugâ salvæ aut hic
aut alibi, eleemosynâ victitant, & novas Sedes
quærent; nec nescimus quanto in discrimine
in Palatinatû, Hungariâ, Transylvaniâ, Protestan-
tes versantur; hisce damnis quasdam Reforma-
tarum Ecclesiarum amisimus, hisce periculis a-
liis timemus. Istis autem remotioribus exci-
sis, propius nobis ingruit Romæ Tyrannis;
nec aliter tuti esse possumus, nisi sociatis tan-
dem viribus adeò animosè resistamus, ut ho-
stes sciant, nos nostram rem agi credere,
dum in Fratres nostros Crudelitatem suam ex-
erceant.

Necessariam esse huiusmodi Pacem & Fœ-
dus arctissimum inter Protestantes nemo ferè
non videt, non deerunt forsan qui suscipia-
buntur eam jam seram esse; atq; erit certè
si nimis longas in re tam gravi moras tra-
hamus. Serio igitur hortandi videmur, ut
quod nostri est officii in hunc finem maturè
agamus; ut Pace inter Nos composuâ ad u-
niversalem hanc Pacem via aperiatur. Si quan-
do Divinâ Providentiâ coituras sunt extera Ec-
clesiæ, liceat conijcere id agere aliter quàm me-
diante

diante Anglicanâ, factum iri; quâ autem ratione consiliis nostris utentur alii ad dissensiones suas sanandas, si propriis, nullo adhibito remedio, agitemur? Tota Lex, ut Apostolus loquitur, Gal. 5. 14. & tota nostra salus uno dicto completur, diliges proximum tuum sicut teipsum; quod si mutui amoris loco alii alios mordemus & exedimus, videte ne vicissim alii ab aliis, & omnes simul à communi hoste consumamur. Omne enim regnum dissidens ~~in~~ sese vastatur, & omnis Urbs aut Domus dissidens adversus seipsam non stabit. Matt.

12. 25.

2. Fides ipsa mutuis contentionibus periclitatur, dumq; inter Fratres dissidia & rixæ super Religionis apicibus fervent, etsi non destinato, reverâ tamen militatur in ipsam Religionem. Sæpe accidit, ut qui unum eundemque Fidei Articulum credunt, illum diverso modo explicant, dumque utrique sua placet explanatio, hic non isto, ille non alio modo, rem veram esse posse contendit; Religionis interim hostes, argumentis ex utrâque parte sumptis, non omnino fieri posse colligunt; Hinc dum alii de umbrâ certant, in causâ sunt, ut alii rem ipsam amittant. Satiùs certè esset, cum de Fide constaret, de reliquis parùm esse sollicitos; dum enim conspiratur in iis, quæ

quæ Deus ipse docet, de propriis illustrationibus, non est aut Modesti, aut Christiani, vehementius litigare. Videant potius Fidei hostes, nos non nostram, sed Dei gloriam sectari; neque unquam ab iis, qui nobiscum, quæ sacra Scriptura docet, amplectuntur, ob Opiniones nostras diffidere.

Ex his verò altercationibus, si inter Pastores ipsos accidant, aliud suboritur Fidei discrimen; novimus enim Religionem eorum curâ & laboribus plantari, crescere & florere; hominesque, quanti eos magis æstimant, tanto facilius ab iis persuaderi; sin autem hi ipsi sibi invicem Ignorantiam & Errorem imputent, quid restat, nisi ut populus hisce convitiis ductus, eos despiciatui aut odio habeat, & paulatim, spreto Pastore, & ipsam contemnat Religionem? Consultius certè foret, honori & æstimationi mutuæ utrinq; consulere, & si in aliquibus erratum fuerit, id potius celare, quàm aliquorum imbecillitatem indicando, communium laborum fructum dissipare.

3. Ni Pacem colamus, actum est de *Disciplina* & Bonis Moribus, sine quibus Ecclesia diu stare non potest; dum enim Factiones vigent, solet Justitia, ne in unam partem severior videatur, cautiùs procedere; malique homines aut Simultatum caligine vitia sua celant, aut si nimis

mis pateant, iisdem partium studio patrocinantur. Cum utrinque immoderato æstu dissidetur, neutra pars quâ vitâ aut fide sui sunt, sed quali in Partem animo inquiri; nec curæ est, an boni sunt homines, sed an nostri. Si verò in Schismata abeant contentiones, pejus adhuc se res habet; tunc enim pessimi Mortalium, & Fidei & Morum corruptores, ex hâc in illam Communionem subsiliendo, omnium æque censuram effugiunt. Quales autem expectandum est ut mores sint hominum sublatâ Disciplinâ? & qualis erit Ecclesiæ facies corruptis moribus scedata? Pura Fides quanti quanti est, pura vita clarior semper erit, & pluris æstimabitur. Vicia solum in quo nata sunt inquinant, nec Ecclesiæ isti honor suus constabit, quæ ex Christianis nomine, vitâ infidelibus conflatur. Pax igitur sectanda est, ut vicia insectemur, & colenda est inter bonos amicitia, ut impetum omnem in Impietatem convertamus, & Animarum saluti & Ecclesiæ paci inimicam. Neque enim Ecclesia florere aut incolumis esse potest, ni moribus invigiletur; nec morum rectitudini prospici queat, ni Paci consulamus.

4. Amissâ Pace unâ perdimus & *Ædificationem* ei conjunctam; suasioni enim inter Iras & animi

con-

contentiones non est locus, nec auscultant aut Fidem in Christo, aut Pietatem erga Deum, aut Virtutis amorem prædicantibus, quibus obtruntur mentis aditus oppositarum partium præjudiciis. Sedatis affectibus Intellectus promptius veritatem capit, Voluntas facilius rationum pondere flectitur; dum Irâ pugnamus, irâ ex adverso pugnatur, nec quærit utra pars quid se deceat, sed quid noceat Adversariis. Pace itaque opus est, tum ut Fides animis inferatur, tum ad Fidei fructum, vitæ integritatem, & Animarum curam fovendam. Atque huic rei consonum est, quod scriptum habemus, Act. 9. 31. *Ecclesie igitur per totam Judæam & Galilæam & Samariam habentes Pacem edificabantur, & pergentes in timore Domini & consolatione Sancti Spiritus multiplicabantur.* Dum Pacis sereno fruimur, facile invitantur infideles ut nobiscum navigent: si dissidiis agicemur, malunt in erroribus suis consistere, quam nostris contentionibus jactari. Nec Ecclesia ipsa, continuis tempestatibus concussa, semper potest fluctibus obistere; Portu opus est, ut damna resarciantur; crebrâ reparatione indiget ut naufragium non metuat, & nisi continuo *edificetur*, corrui. De *Edificatione* verò Ecclesie, altero Textus nostri articulo, jam suo loco differendum est.

II. *Ædificatio* duo respicit, *Fidem & Mores*, utraque ad Salutem nostram omnino necessaria. Et jam vidimus nos, dum Pacem sectamur, & Fidei & Moribus optimè consulere; superest autem ut sub hoc *Ædificationis* capite inquiramus, quanti nostrâ interest iisdem invigilare, & quibus aliis rationibus conservanda sunt.

I. *Fidei* cura tanto major esse debet, quanto in majore periculo versatur; plura autem Fidei naufragia, quàm quæ hodiè cernimus, vix in aliquo Ecclesiæ ævo facta audivimus. De Evangelii Doctrinis dubitare, Revelationem universam pro fraude abjicere, imò vel Deum ipsum, vel quod idem est, divinam Providentiam negare, adeo familiare est, ut qui hæc apertè faciunt, pro Monstris, uti olim fiebat, minimè habeantur. Sola videtur libertas, opinari non quod verisimile est, sed quod quisque voluerit. Sua cuique placita pro Religione sunt, & pusilli habetur ingenii, se verbo Dei, & Revelationis lumine dirigere.

In tam corrupto rerum statu, Heroicum quoddam est Elijæ fervore accendi, & dum tota fere domus Hraelis Baalim sequitur, *Zelo affici pro Jehovâ*, Reg. 19. *Deo exercituum*. Non illud est pacem sectari, periclitantibus tot animis otio indulgere, animo frangi, aut vineam Domini Feris conculcandam

relinquere: vires potiùs animiq;, urgente periculo, colligendi sunt, eritq; nostri officii, uti Christo militantes decet, excogitare, aggredi, efficere quicquid in nobis est, ut homines ad sanio rem mentem, & in Ecclesiæ communionem revocemus.

Quantò enim remissiores nos sumus in Fide defendendâ, tantò magis attolient animos Religionis nostræ hostes & corruptores; tantò securiùs Satanas, salutis humanæ insidiator, Zizania sua in Christi agro seminabit; justiq; erit tandem apud Deum iudicii, eam nobis fidem eripere, quam negligenter custodimus, & candelabro Evangelii sublatò, ingratham hanc Gentem, in Infidelitatis, aut, Papismi tenebras reducere.

Ut si verò calamitatem adeo intolerandam effugiamus, invocato Dei auxilio, ut Spiritûs Sancti gratiâ, errore deceptos illuminare dignetur,

2 Tim.

4. 2.

1. Opera danda est, ut Colloquio, suasu, prædicando Sermonem, instando tempestivè, intempestivè; arguendo, objurgando, exhortando cum omni lenitate & doctrinâ, errantes convincamus, & reducamus in veritatem.

2. Ut si qui mali homines libros corruptos spargant, iis demus ejusmodi responsa, quæ non bilem nostram, sed eorum fallacias detegant, errores arguant, gregem nostrum instruant, Religionem tueantur; quod quanto successu, & aliàs, & ingruente nuper Papismo, factum est, egregiâ Cleri nostri

nostri laude, & Ecclesiæ commodo, compertum habuimus.

3. Ut quam apertissimè & planissimè in concionibus nostris fidei articulos Populo explicemus, ex Scripturis ipsis confirmemus, & quanti sint usus in hac vitâ, quantum in futuræ felicitatem conducunt, instanter doceamus.

4. Ut Scholas, quantum fieri possit, institui curemus, quibus pauperior juvenus & sacros cōdices legere, & Fidei rudimenta intelligere discat, & memoriâ tenere.

5. Ut ad maturiorem ætatem provec̃ti uberius instruantur, Episcoporum benedictione confirmandi, *ut parati sint semper ad respondendum cuilibet petenti rationem ejus Spei quæ in illis est*: Neq; fundamento destituti deceptorum insultibus corruant, *nec sint amplius pueri qui fluctuant, & circumferuntur quovis vento Doctrinæ, in nequitia hominum, in astutiâ ad circumventionem erroris.* 1 Pet. 3.
15.
Eph. 4.
14.

Atq; hæc omnia, Dei auxilio, in Animarum salutem, & Ecclesiæ hujus honorem, passim apud nos fiunt. Unum adhuc restat exoptandum, (quod quâ ratione impetrari possit, Superiorum judicio & Prudentiæ relinquo) ut aliqua inveniatur via, quâ omnes sanguine, loco, aut opibus illustres obligentur liberos suos, maturè hisce seriis imbuere, eosq; ut adolescunt, instituere penitus in Religione Christianâ; docere quænam sit fides no-

stra, quibus fundamentis nixa, quibus demum argumentis contra Atheos, Hæreticos & Impios instructa. Hinc enim mali nostri Origo & Incrementum, quòd hi Juvenes, (exceptis quibusdam paucis, quibus aut Parentum cura, aut *Academia* disciplina feliciorē Educationem ministrat) neglectā Religione, sæculi moribus formentur; & levi quādam humanā literaturā instructi, aut exigua Philosophiæ scientiā audaciores facti, præclarum judicent de sacris dubitare, revelatam Doctrinam irridere, & pro se quisq; novam aut nullam, uti libuerit, fidem fabricare. Ab his in Populum labes derivatur; isti enim sunt quos *Juvenes* ætate pares imitantur, quos *adultos* omnes colunt. Faxit Deus, ut huic malo remedium aliquod salutare excogitetur, ne ab iis potissimum conculcetur Religio, qui Deo plus cæteris debent, & quorum authoritate, vulgus in officio continendum; quorum exemplo, honestè vivere & sacra revereri docendum esset.

II. Secunda *Ædificationis* pars, eaq; maximè necessaria, in *Moribus* versatur; qualemcunq; enim Fidem habeamus, si disparibus Moribus vivatur, Ecclesia nostra pro verè Christianā non habebitur. Nequeunt omnes de Dogmatibus, possunt omnes de vitā judicare. Sapientes forsan veritatis amore in nos confluent, populum autem ut invitemus, necesse est Doctrinæ puritatem honestate vitæ ornare.

Con-

Confligendum est equidem in moribus emendandis cum ætate corruptissimâ: sed quò corruptior est ætas, eò magis opus est conatibus nostris, ut imprimis in pejus non ruat, deinde ut in melius mutetur; nec possumus operi aut Deo gratiori, aut aptiori nobis, aut gregibus nostris magis salutari insudare. Ecclesiam Anglicanam à corruptelis Pontificiis *Fide* Reformatam à Majoribus accepimus: quantæ erit nostræ gloriæ eandem posteris tradere etiam à degenerare *Praxi* purgatam!

Ut verò hæc studia nostra felicem exitum sortiantur, enitendum est,

1. Ut *Ecclesiastica Disciplina* restituatur; ut exoremus hoc saltem à sæculari potestate, ut manus nostras, dum in publicam salutem operantur, adeò non debilitet, ut auxilio adsit; tum *Fidei* enim, tum morum corruptela *Disciplinæ* nostræ jacturæ imputanda est.

2. Ut impetremus, quantum fieri queat, ut bonæ *Leges*, in publica præsertim vitia ferantur, utq; civilem gladium timeant, qui Ecclesiæ censuram non reformidant.

3. Ut excitentur Magistratus Legibus jam latis in malos mores, *usu* vigorem addere, ut suâ negligentia non sinant vitia crescere, tabescere remedia.

4. Ut assidue Sermone, Scriptis, Concionibus *Vitæ piæ* necessitatem populo prædicemus; ut persuasum habeat, nullam veniæ aditum, nisi per veram poenitentiam; nullum Saluti, nisi per

Unicum hoc adjungam maximi momenti, ut *Clerus* hisce omnibus vitam & robur *Exemplo* suo adjiciat, excitetq; fidei suæ commissos, ostendendo se non ore tenus, sed corde & operâ, hæc grandia curare. Nihil tanti erit ponderis ad ducendum plebem in omnes bonæ vitæ partes, ad Pietatem erga *Deum*, Obedientiam erga *Principem*, Justitiam & Benignitatem in *Proximos*, & Sobrietatem & Modestiam in *se* exercendam, quam ut hæc omnia non modo Pastorum suorum sermone proposita, sed & Vitâ & Factis expressa videat.

Liceat igitur mihi, *Patres Fratresq; Reverendi*, non dico vos hortari, ut hæc nunc agatis, sedulò enim à vobis id agi, & ego persuasissimum habeo, & greges vestros agnituros nullus dubito: sed *Deum* potius precari, ut hæc omnia & à nobis ipsis, & nostro *Exemplo*, à toto *Clero* constanter & semper fiant.

1. Ut *Pietas* nostra per omnes sacri Ministerii partes gregibus præluceat; ut in precibus publicis celebrandis, in Sacramentorum administratione, in prædicatione verbi divini, cæterisq; officiis sacris, eâ curâ, gravitate, diligentia utamur, ut pateat nos *Deum* semper præ oculis habere, illius gloriæ unice prospicere, atq; ut fideles Christi ministros decet, in Animarum salutem nullos labores & vigilias nimias reputare.

2. Ut eâ *Fide* erga *Regem*, quâ per totum orbem

hem inclaruit *Ecclesia Anglicana*, eminere pergamus: Non invenimus in Annalibus nostris, Deum unquam nobis Principem dedisse, cui Religio Reformata & Ecclesia nostra plus debuit; non reperitur in Annalibus Posteriorum gratioris & observantioris Cleri Exemplum. Novimus satis maiorum invidiam, & compertum habemus velle quosdam nos suspectos & dubiæ Fidei haberi. Aperto honore & obedientiâ malitiosis hîste occasionem subtrahamus, pateatq; solos esse Religionis Hostes, qui Religionis nostræ Ministros, amore, studiis, & obsequio erga Principem suum deesse calumniantur.

3. Ut Justiciam & Amorem mutuum populo nostro commendemus, optandum est ut *justè* semper & *amantè* inter nos versemur; ut parati simus filii patribus nostris in Christo debitam Obedientiam & Honorem præstare; utq; *Patres* ipsi sibi subiectos non opprimant, sed benevolentiam regant & lenitate, non ut *dominantes Cleris*, sed ut qui sunt *Exemplaria Gregis*; ut si quando in unum coire & Consilia miscere contigerit, res seriâ deliberatione, 1 Pet. 5. remotis strepitu & rixis, discutiantur; pateatq; nos publico Ecclesiæ bono, non privatis offensionibus adductos sententias ferre; utq; dum separatim agimus in communi vitâ, ita semper benevolentiam, votis & auxilio jungamur, ut mentes nostræ conspirent ad investigandum, manusq; coire pa-

132 Concilio ad Synodum

hinc ad exequendum, quod ad Démoniacos
& Animarum salutem conducit.

Ultimo loco, exorandus est Deus, ut
omnibus singularum Spiritus sui gratiam concedere
debeat, ut in nobisque ipse, Sobritas, Modestia,
Temperantia, & Symplicitas, contemptum non
solum mundi, sed et regis, veluti perfectum habent,
nos de ceteris animabus sollicitos esse, ac hinc
Moralia, &iam salutem predicamus, sed
etiam ad gloriam Dei, & ad salutem hominum redigere, ne dum
alios predicamus, ipsi Rejectionem ferant. Ea morum
regisare, & vere sanctimoniam amplectemur, ut di-
cant, Deum revera in nobis habitare. Hi Mores Con-
cionibus nostris & consiliis pondus dabunt; hinc
quod conjunctim decernimus, Auctoritatem;
quod publice predicamus, vigorem; quodque pri-
vatum monemus blandum quoddam imperium in
animos hominum habebit. Hoc Exemplo vere
edificabimus Ecclesiam, in nostro seculo flori-
tem reddemus, in posteros duraturam, & unusquisque
nostrum, post pios in Domini vinea exantlatos la-
bores, eo solatio dies claudet, quo Sanctus noster
Paulus se sustentatum predicat, 2. Tim. 4. 7. Cer-
tamen illud praeclarum desertavi, cursum peregi, Fidem
perseveravi. Quod reliquum est, repositum est mihi. Iustitiae
corona, quam reddet mihi Dominus in illo die, iustus ille
Iudex, cui cum Patre & Spiritu Sancto, uni vero &
Eterno Deo, sit Laus & Gloria in Saecula Saeculorum
Amen.

1 Cor.
9. 27.